

Tine Fischers tale ved åbningen af CPH:DOX

Taler

Tine Fischer
Direktør for CPH:DOX

Dato

20. marts 2019

Sted

Musikkonservatoriets
koncertsal

Kære alle sammen

Den film, der åbner CPH:DOX i år, Marie Skovgaards 'Reformisten – den kvindelige Imam', står på skuldrene af en lang og dyb konflikt. Men den fortæller sin historie i nutid og dokumenterer noget, der sker lige nu og her, rundt om hjørnet, i Danmark og mange andre steder i resten af verden. Det er et stykke virkelighed, som har været længe undervejs, og som har udviklet sig til, hvad nogen i dag vil kalde en reel bevægelse, om end ikke en samlet én af slagsen. Og det er et stykke virkelighed, der – det er hævet over enhver tvivl – kommer til at skrive sig ind i de berømte historiebøger. De fleste af jer, der har læst invitationen, ved, at den bevægelse, jeg refererer til, er dén, der i vores egen sammenhæng går under betegnelsen den nydanske kvindebevægelse.

Det er unge piger og kvinder fra minoritetsmiljøer, de allerfleste med muslimsk baggrund, som i markant, voksende antal træder frem i det offentlige rum, med stort mod og med en massiv personlig investering. Kvinder, som i deres store forskellighed er enige om én ting, nemlig at piger og drenge skal fødes ind i verden med de samme rettigheder og muligheder. Med samme frihed til at vælge, hvem man vil være, med samme frihed til at vælge, hvem man vil elske, samme ret til at gifte sig, også med én af en anden religion, samme ret til at lade sig skille, hvis man valgte forkert i første hug. Og ikke mindst med retten til at bestemme over det mest grundlæggende, nemlig ens egen krop og seksualitet.

Det er helt fundamentale frihedsrettigheder, men de er langt fra en selvfølgelighed.

Mange har spurgt mig i løbet af de seneste uger, hvorfor vi åbner med lige netop dén film, med dén person og dén sag. Til det er der en del at sige, men lad mig koge det ned til to helt korte svar. Fordi den nydanske kvindebevægelse er en af

vor tids absolut væsentligste politiske bevægelser. Fordi det er en bevægelse, som kommer til strukturelt at ændre vores samfund på en måde, som vi stadig ikke forstår. Og fordi det er en bevægelse, der kræver, at vi som dansk civilsamfund tager os gevaldigt sammen og ikke bare klapper og liker – eller, ovre i den anden ende af spektret, spænder ben – men at vi gør noget langt mere radikalt: nemlig ændrer tonen, tilliden og respekten. Og ikke mindst griber i egen barm og går forrest ind i debatten på et langt mere oplyst grundlag.

Den nydanske kvindekamp er markant, og som andre bevægelser i tiden er den synlig og gør indtryk.

CPH:DOX står i år ikke kun i den nydanske kvindekamps tegn, men i alle de nye sociale og politiske bevægelses tegn. Man skal være usædvanlig tykhudet for ikke at have bemærket, at politiske mikrobevægelser er i vækst. Der er de store og svært håndterbare protestbevægelser drevet af demokratisk frustration som Brexit og de gule veste, men der er også de nye aktivister: de unges klimastrejker, den globale MeToo- og Time'sUp-bevægelse, de amerikanske skoleelevers Neveragain-marcher og et hav af mindre bevægelser om alt fra boligmarkedet til banksektoren. Bevægelserne er drevet af almindelige borgere, af børn, unge, af mine to døtre, der sidder hernede i salen, af arbejdere, forskere, bankkunder, utålmodige vælgere. Og ja, der er både vrede, frustration og protest i luften, men der er også en klingende ren energi i forhold til at ville forandre samfundet.

Og selvom folkelige bevægelser ofte møder mistillid fra de etablerede systemer, fordi man vurderer, at de er for naive og for uorganiserede til at administrere et reelt politisk scale-shift, så er virkeligheden faktisk, at sociale bevægelser altid har forandret verden. Vores eget land er bygget på dem. Fra bonde- og andels- til højskole- og arbejderbevægelsen. Sociale bevægelser har siden slutningen af det 18. århundrede væltet monarkier, grundlagt republikker, vundet kolonial selvstændighed, kæmpet for demokrati og borgerrettigheder – og ikke mindst, i aftenens navn, givet kvinderne valgret.

De nye sociale bevægelser er afgørende nødvendige at holde øje med, fordi de kommer til at ændre verden nedefra. De er allerede godt i gang. Og derfor står dokumentarfilmene i år midt inde i bevægelserne for at observere, forstå og fortælle historier, der ikke blot indrammer selve konflikten, men går dybere ind og længere op for at se perspektivet i den hypotetiske fremtid, vi endnu ikke kender.

Den nydanske kvindebevægelse, som vi rydder scenen for i aften, hører til her. Den findes her iblandt os i aften, men den findes også ude i verden, også dér hvor den har svært ved at få taletid. Den oplever modstand, både indefra og udefra. Modstanden findes i sin hårde form som trusler på livet, men også i mere moderat form som reel afvisning. Og hvis man spørger en af de mere progressive herboende imamer og debattører, Waseem Hussain, ser han det ikke engang som en bevægelse, men som en tyndt befolket meningsdanner-trup med de samme syv damer i front. Hussain mener sågar, at de står ret alene med deres behov for forandring. At det, de står for, bliver italesat som et oprør, men at de fleste muslimer slet ikke føler noget behov for at bryde med deres kulturelle normer.

Virkeligheden er, heldigvis, at det ganske enkelt ikke er rigtigt. Virkeligheden er, at hvis man bevæger sig væk fra det med at tro og i stedet ser på data, tal og undersøgelser, så viser der sig et helt andet billede. Det er simpelthen ikke rigtigt, at bevægelsen ikke eksisterer, og at det unge muslimske miljø ikke ønsker en modernisering af egen kultur – og det er slet ikke rigtigt, når vi taler ligestilling og lige rettigheder. Og det er et rigtig uheldigt træk, hvis mandlige imamer og andre ligesindede vælger at gøre de kvinder og mænd, der allerede har stillet sig ind på reforms scenens usikre gulv, til ensomme svaler. Mit bedste bud vil være, at det rammer dem i nakken før eller siden. Og mit bedste råd til Waseem Hussain, som én af de progressive imamer, vil være at stå skulder ved skulder med de syv – evigt larmende – muslimske debattører.

Flertallet af unge muslimer ser gerne et opgør med social kontrol, ligesom de anerkender en grundlæggende respekt for lige rettigheder for piger og drenge. Og lad mig sige, at jeg ikke står og freestyler en aften som i aften. Der er nok data, analyser og rapporter til at dokumentere det, jeg siger. Bevægelsen er stadig båret af et afgrænset og kendt antal offentlige stemmer, som alle er her i aften – Khaterah Parwani, Geeti Amiri, Sherin Khankan, Natasha Al-Hariri, Halime Oguz, Abdel Aziz Mahmoud, Ahmad Mahmoud – men tilslutningen til budskabet er markant, og ønsket om forandring svæver ikke længere i en fjern galakse.

Spørgsmålet er nu, og særligt en aften som i aften: Hvor efterlader den nydanske kvindekamp det danske civilsamfund, og hvad bliver vores ansvar? Er det noget, vi ikke skal blande os i? Eller er vi en del af det? Fordi det er en del af vores

samfund.

Helt for egen regning vil jeg sige to ting: Når vi vælger at vise lige netop den her film i aften, er det ikke kun for at fortælle historien om de modige, radikale og reformtænkende nydanske feminister, som mange af os i den demokratiske del af verden elsker. Så er det i mindst lige så høj grad for at pege på vores eget ansvar.

Jeg tror, hånden på hjertet, at de nydanske piger og kvinder bliver morgendagens elite. Jeg har sjældent mødt ambition, mod og en flintrende ligegyldighed over for at please omverdenen som hos dem. Deres kamp for frihed kalder ikke alene på dyb respekt. Den kalder på umisforståelig støtte.

En støtte, der handler om ikke at gå i små og smålige sko, En støtte, der handler om politisk og civilt at tage ansvar. Politisk at være dér, hvor der skal sættes ind. I skoler, klubber, arbejdspladser, kulturinstitutioner og krisecentre – når det er nødvendigt. Men også en støtte, der i et større perspektiv handler om som samfund selv at være tydeligt i sit værdimæssige udgangspunkt, særligt når det handler om ligestilling. Et samfund, der ikke peger fingre ad andre kulturers sociale kontrol uden selv at kriminalisere psykisk vold, et samfund, der har en ambitiøs ligestillingspolitik på alle niveauer i samfundet – fra skole over kunst og kultur til arbejdsmarked. Vi kan ikke pege fingre og forvente ligestilling i de muslimske miljøer, hvis vi ikke selv har det som topprioritet. Og der er absolut plads til forbedring.

Og den anden ting, som er af mere følsom karakter men helt afgørende, og som ikke kun rammer den nydanske ligestillingsdebat, men også selve tonen i integrationsdebatten – det er dét, jeg indledningsvist kaldte at skabe et nyt og langt mere oplyst offentligt rum.

Ikke et rum, der konstant er forstyrret af symbolpolitik. Ikke et rum med for dårligt oplyste politikere og meningsdannere, der kaster om sig med misforståede forestillinger om, hvad Sharia er og ikke er. Ikke et rum, der kræver, at reformerne skal eksekveres på en bestemt måde i overensstemmelse med vores egne kulturelle rødder.

Men et offentligt rum, der udgør sin egen nye ”Oplysningstid”. Hvor reel VIDEN, INDSIGT og ANALYSE om det, vi taler om, er udgangspunktet for

diskussionen. Vi ved alt, alt for lidt. Og viden er så fuldstændig afgørende vigtig lige her, fordi vi befinder os i et felt, som er ideologiseret ud over det sædvanlige. Et felt, som er fyldt med misinformation, solskinshistorier, rygklappere, dommedagsprofetier og angst. Der er både for lavt til loftet og alt for meget røg i lokalet. Og som den seneste sag om Efterkommer-rapporten med al tydelighed viser, så finder vi det, vi leder efter, og ignorerer det, der modarbejder vores konklusioner. Det er en mental default-adfærd, som er absolut menneskelig. Det er derfor, vi må til parterapeut og andre brobyggere indimellem for at kunne se den anden og ikke kun os selv. Men det er et kæmpe problem, som særligt journalister og politikere har en seriøs pligt til at bestræbe sig på at sætte sig ud over. Der er langt fra en ministeriel konklusion, der peger på, at integrationen er gået i stå – til en tilrettet version, der konkluderer noget, der er markant langt derfra. Og det skaber forvirring og utryghed, men mest af alt en håbløs bane at arbejde på for dem, som rent faktisk vil forandringen.

Vi kan alle sammen have meninger og følelser og fornemmelser, men parallelt med det er det vores pligt at være oplyste nok til at korrigere vores egne blinde vinkler. Også som helt almindelige civile borgere. Vi har bare at gøre vores hjemmearbejde ved fagligt og sobert og grundigt at tage fat om den viden, der findes, både den komplekse og ikke-så-politisk-korrekte og særligt den, der ikke passer ind i vores egne forestillinger om, hvordan vi tror, det forholder sig ude i virkeligheden. Det er den eneste måde, vi kan deltage i den markante forandringsproces, der er undervejs, og det er også den eneste måde, vi reelt kan bidrage med noget, der gør en forskel.

Og lad mig tillade nu at runde af ved forsøgsvis at binde en sløjfe ovre på egen banehalvdel.

Jeg har i mange år drevet den her festival, fordi jeg er helt overbevist om, at det, som dokumentarfilmen kan, ikke blot er at skabe oplevelser, der giver indsigt. Den kan også skabe forandring. Samfundsmæssig forandring. Det er jo ret gratis at mene, så længe det ikke er underbygget. Og selvom jeg ikke er tilhænger af, at kunsten og kulturen skal effekt-analyseres til ugenkendelighed for overhovedet at kunne argumentere for sin relevans og eksistensberettigelse, så har vi fået lavet en social-værdiskabelsesanalyse. Af nogle dygtige forskere og konsulenter, der bor langt væk fra vores egen matrikel. Det er en analyse, der ser på, hvordan det at deltage på CPH:DOX styrker vores civile engagement. Hvad det gør ved os at se dokumentarfilm sammen med andre mennesker i en sammenhæng, hvor der

reelt er plads til at tale efterfølgende.

Analysen ser på, hvad det gør ved os holdningsmæssigt, men endnu vigtigere, hvad det betyder for vores liv efterfølgende, altså hvad det gør ved vores adfærd og handlinger. Og konklusionerne er, selv for en overbevist missionær som mig, absolut overvældende. Jeg kan ikke gennemgå hele rapporten her i aften, men lad mig dele de konklusioner, som slog benene væk under mig. 84 % af de adspurgte lærte noget om verden, som de ikke havde kendt til før filmen. 62 % skiftede holdning til det emne eller den problemstilling, som filmen omhandlede. 55 % opsøgte efterfølgende ny viden og information om det emne, som filmen stillede ind på. 37 % begyndte at gøre noget i deres hverdag på en ny måde. Og 24 % meldte sig ind i en gruppe eller organisation!!! Det er et civilt engagement på et helt ekstraordinært niveau.

Jeg er overbevist om, at hvis man foretog en sammenlignelig analyse af de bøger, der i de her år udkommer med og af nydanske kvinder og mænd, så vil resultatet ikke bare være sammenligneligt, det vil i helt konkret forstand sprænge karakterskalaen. Jeg er overbevist om, at de indeholder det massivt største game-changer potentiale, man overhovedet kan opstøve. Og det siger selvfølgelig noget om, hvordan man bygger bevægelser ved at have modige forbilleder, men det siger også noget helt, helt afgørende om kunstens rolle og væsen.

Lad det være mit sidste ønske i dag, her med begge ben på vej ind i en valgkamp, at kunstens evne til at få os til at lytte, til at begribe det, vi ikke kendte, til at udvikle os som mennesker, at kunstens evne til at udvikle samfund, at binde svært forenelige ender sammen, dens evne til at løse det, som svært forløses i andre sektorer – at det forstås og anerkendes. Også politisk. At vi omfavner den dokumenterbare erfaring, der ligger, nemlig at kunstens centrale placering i vores liv og i vores samfund er helt afgørende for et stærkt, meningsfyldt og sammenhængende demokrati. Inviter kunstnere med indenfor, lad dem sidde med omkring det berømte beslutningstagerbord, som de har gjort historisk, men i øvrigt også for ikke så frygtelig mange årtier siden.

Kilde

www.DFI.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Kvindebevægelsen, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/tine-fischers-tale-ved-abningen-af-cph-dox>